

Тетяна ГЕРМАНЮК,
мистецтвознавець

РЕТРОСПЕКТИВНА ВИСТАВКА ОЛЕГА МІНЬКА

Анотація. Стаття присвячена огляду великої ретроспективної виставки Заслуженого художника України, професора Львівської НАМ Олега Мінька, яка відбулася 15-30 листопада 2013 р. у Львівській Національній картинній галереї. На виставці було 133 роботи. Частину їх взято з Галереї мистецтв та Національного музею, решту – із приватних колекцій.

Ключові слова: шістдесятник, живопис, виставки, всеукраїнські, міжнародні пленери, стиль.

Аннотация. Статья посвящена обзору ретроспективной выставки Заслуженного художника Украины, профессора Львовской НАМ Олега Минька, которая состоялась 15-30 ноября 2013 г., во Львовской Национальной галерее искусств. На выставке было представлено 133 работы. Часть их взята из Галереи искусств и Национального музея, остальные – из частных коллекций.

Ключевые слова: шестидесятник, живопись, выставки, всеукраинские, международные, пленэры, стиль.

Annotation. The article is devoted to the review of a large retrospective exhibition of Honored artist of Ukraine, Professor of LNAM Oleh Minko, which was held from 15 to 30 November 2013 at the Lviv National art gallery. The exhibition contained 133 works. Part of them is taken from the art Gallery and National Museum, and the rest from private collections.

Key words: the man of sixties, painting, exhibitions, Ukrainian and international open-air, style.

Шістдесятник Олег Мінько – людина, в якій дивовижно просто уживаються скромна особистість і талановитий живописець. Йому поталанило з учителями фаху – живопису вчився у Романа Сельського та Карла Звіринського, які мали за собою школу європейського малярства і вільної творчості. Карло Звіринський казав про свого учня: “Мінько для мене –

унікальний художник. У світовому малярстві не бачив нічого подібного”. Сьогодні творчість художника відома не лише в Україні, а й за кордоном. Його ім'я згадують у підручниках з історії української та зарубіжної культури ХХ ст. та основ естетики. Мистецтвознавці визначили особливий стиль Олега Мінька, назвавши його слов'янською гілкою європейського експресіонізму. Композиції художника виходять за межі звичного живопису. Вони творять своєрідний синтез виражальних засобів живопису, графіки і навіть скульптури, інсталяції й сценографії. А сам митець виступає в ролі режисера, який активно задіює ілюзорний простір картини, розігрує його, роздаючи ролі колірним плямам та окремим зображенням. Олег Мінько – учасник багатьох всеукраїнських виставок та пленерів, міжнародних виставок у Лондоні, Жешуві, Гельсінкі, Філадельфії, Чикаго, Бонні, Вроцлаві, Варшаві, Гданську, Берліні.

Народився і виріс Олег Мінько у Макіївці на Донеччині, але саме Львів став його домом на все життя. Майже весь ранній період творчості художника присвячений пошукам абстракції. Відомо тридцять абстрактних творів під загальною назвою “Композиції” (1960 – 1966). Більшість з них створена в період навчання у 1959 – 1965 рр., у Львівському державному інституті прикладного та декоративного мистецтва (далі ЛДПДМ, тепер Львівська національна академія мистецтв – далі ЛНАМ). Зараз значна частина абстракцій в фондах Львівської національної галереї мистецтв, Національного художнього музею у Львові та в приватних колекціях, що є свідченням їх мистецького значення і поцінування. Цими роботами О. Мінько виступив як представник львівського авангарду. Малярське захоплення абстракцією О. Мінько здобув у сфері впливу і спрямувань педагога-інтелектуала, художника-абстракціоніста Карла Звіринського, який крім офіційного викладання в ЛДПДМ, проводив ще й неофіційну домашню школу, яку згодом назвуть “підпільною академією К. Звіринського”. “Рельєфи” і “Аплікації” вчителя були певним прикладом нового мислення для молодішої генерації художників на тлі радянської соцреалістичної доктрини мистецтва. К. Звіринський не дуже охоче показував власні роботи, щоб не нав'язувати молодим художникам своє художнє мислення, навпаки – він стимулював кожного

до пошуків власного творчого “Я”. Разом з товаришами, які відвідували школу К. Звіринського (П. Маркович, А. Бокотей, З. Флінта, Б. Галицький, Б. Сорока, Р. Петрук, Л. Крип’якевич-Цегельська та ін.), вивчав тут різноманітні західноєвропейські напрямки і течії в мистецтві першої половини ХХ ст., бо в ті роки мистецтвознавчої літератури було обмаль і знаннями про актуальне мистецтво означеного часу ділився К. Звіринський. Він до тогож проводив у себе квартирні виставки та їх обговорення. Тоді О. Мінько виконав у руслі постімпресіонізму полотна “В майстерні художника” (1959), “Натюрморт з грушами”. Зі слів педагога К. Звіринського нам відомо його позицію педагога: “Я сам складав програми занять з історії України, християнської доктрини, світової культури, літератури і музики... Хотів допомогти своїм студентам в пошуку справді потрібних знань...”. К. Звіринський сформував групу молодих митців шестидисятників, які мали свій погляд на розвиток художньої культури, відмінний від панівної ідеології соціалістичного реалізму в мистецтві. Згодом, для О. Мінька та інших митців це обернулося утисками, перевихованнями і психічними атаками з боку КДБ. Зокрема, всім учням К. Звіринського закидали формалізм у творчості, а в той час це був “непростимий гріх” художника. Протилежної думки був Карло Звіринський. Він вважав своїх учнів, найкращими своїми творами, які принесуть славу українському мистецтву. Про О. Мінька він говорив: “...пам’ятаю, що Олег від самого початку включився в процес творення дуже динамічно. Він перейнявся пошуками нових ідей і форм і почав дуже активно працювати. Я дивися на те, що він робив, то було не те, що робили інші мої учні і це додавало мені сили”. Очевидно, що мова іде про ранні роботи митця. Першою абстрактною роботою О. Мінька є “Гра в карти” (1961). Виконана картина в дусі ремінісценцій кубо-футуризму і має певні паралелі з стилістикою П. Пікассо, творчість якого сутнісно збагнув художник. На полотні Олег Мінько представив групу з трьох персонажів. Сюжет досить відомий в історії живопису (Караваджо, Жорд де Латур, Шарден, П.Сезанн, Балтус та ін.), але у нього він отримує нове трактування за допомогою абстрактних форм, в яких криється зміст картини. Фігури набувають визначеності у процесі прочитання абстрактного

тексту та розшифрування умовних знаків. Знаки гральних карт (бубна, черва, треф, піка) – головний акцент твору. Дія в картині однак не обмежується лише азартною грою, хоч це і незникаючий мотив, – її можна інтерпретувати і як ворожіння, віщування долі на картах. Обмежена, холоднудувата зелено-синя гама, застиглість абстрактних сидячих фігур і власне знаки карт творять атмосферу таємничості і напруженості. Загалом, манера письма картини створює візуальний образ, який легко запам'ятовується і характеризує початок ранньої творчості митця в контексті абстрактних пошуків. Згодом він відійде від стилістики, яка є у композиції “Гра в карти”. У 2003 р. створить нову “Гру в карти”, але в душі неоекспресіонізму, хоч наголосом твору знову стануть знаки карт, особливо – треф.

У подальшому О. Мінька цікавить не інтелектуальна абстракція, а формотворчий експеримент з фарбовим матеріалом (темперою). Художній процес для митця був не стільки теоретичним, скільки фізичним і чуттєвим. Художник прагне до спонтанного вираження внутрішнього світу підсвідомості через хаотично-абстрактні форми і плями на противагу світові холодної логіки та законові математичних розрахунків, що притаманні геометричній абстракції. З моменту появи абстракціонізму в ньому намітилися дві течії: геометрична (К. Малевич, П. Мондріан, Р. Делоне) і лірико-емоційна (В. Кандинський). В формотворчих пошуках О. Мінька проявляться аналогії абстрактного експресіонізму, ліричної абстракції, ташизму. Помітний принцип вільного нанесення фарби на основу-картон під впливом психічних і емоційних станів, почуттів. Для досягнення вібрацій-мерехтіння площини, живописності, художник покритив поверхню полотна енергійними мазками – “Композиція”, “Біла печера” (обидва – 1964), “Замок” (1965). Нерідко застосував прийоми втирання фарби, і її видавлювання з тюбика для створення рельєфної структури: крапки – “Чорні прямокутники”, “Композиція з прямокутників”, “Місячне сяйво” (1964). Використовував і певні кліше для штампування абстрактних форм – “Композиція” (1963). Форма, колір, ритм, фактура стають вихідними і цілком самостійними засобами виразності. “Важлива нова пластика, колір, конструкція, незбагненна енергетика, яку словом не виразиш, лише малярством”, – розмірковував художник. Майже

вся серія пластично-абстрактних конфігурацій виконана з використанням чорного кольору, який домінує: “Композиція І”, “Композиція ІІ”, “Дерево”, “Смуток” (1964), “Кераміка” (1965), “Архітектура”, “Літак” (1966). Відомо, що в 1950-х р. малрська школа Нью-Йорка поклала початок традиції чорних картин. Марк Ротко, Джексон Полок, Ед Рейнхард, Франк Стелла і навіть Роберт Раушенберг створювали цілі цикли, так званих чорних картин. Для Олега Мінька чорний – це передусім поважний і шляхетний колір для створення серйозних творів – чітких і лапідарних. Чорний і його сірі відтінки в живописних абстракціях художника, відтворюють певну філософську категорію екзистенціалізму – “Ніщо”. Абстрактні картини О. Мінька з активною чорною гамою епевними символами тяжкості і меланхолії водночас. З чорним митець не розлучиться і в подальшій творчості, зокрема, в творах неоекспресіоністичного характеру, в якості лінії-контуру – нервової і напруженої, що посилюватиме афективний пафос творів. У львівському малярському середовищі з темною гамою в абстракції активно працював К. Звіринський, чорному він надавав різних відтінків (зеленого, синього, фіолетового, коричневого). Відомі його серії, “Епітафія”, “Ніч” (1960-ті). Використовував різні якості чорного П. Маркович, чергуючи градації блискучого (чорна смола) і мертво чорного (олія) – “Анчар – дерево смерті” (1968). Помітне активне використання чорного, як моторошного і таємничого в інших його творах, “Абстракція” (1968), “Мадонна” (1967), “Триптих – квіти”, “Сон кота” (1968). Петро Маркович в абстрактних творах часто використовував гудзики, пряжки, пружини, дощечки, інші матеріали, створюючи у такий спосіб певні асоціативно-абстрактні асамбляжі: “Квіти”, “Коліщатка”, “Асоціація ІІ” (1968). Абстрактні пошуки Р. Сельського, і З. Флінти, переважно, залишилися хроматичними, яскравими. Цим особливо, відзначилися роботи Р. Сельського, якого вважають ключовою фігурою в львівській школі колоризму – “Дзесборська абстракція” (1960-ті), “Композиція з голубим корінням” (1966), “Композиція. Ліс” (1968) та ін. Олег Мінько, як абстракціоніст, пройде шлях від складних композиційних пошуків і схем, до простих і локанічних – мінімальних. Появляться, своєрідні, роботи-знаки – “Чорна маска”, (1964),

“Ключ”, “Замкова шпарина”, “Портрет з маскою” (1965). Абстрактні формотворчі пошуки привели художника і до експерименту з форматом. Так, картина “Ключ” створена на вертикальній неправильній семикутній площині, близькій до трикутника. Твір характеризується спрощеною, майже геометричною композицією мотиву ключа на чорному тлі. В майбутньому мотив ключа по-новому буде відтворений в ряді неоекспресіоністичних картин: “Натюрморт: живий стіл”, “Стіл з чашею” (1998), “Натюрморт з ключем”, “Композиція з ключем” (2007).

Вичерпавши свої можливості в абстрактних пошуках Олег Мінько створить нову серію “Життя масок”, у якій відбудеться повернення до фігуративних пошуків, але це вже проблематика наступної статті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олег Мінько: каталог творів і бібліографія/ [уклад. та авт. Вступ. Ст. Л. Р. Шпирало-Запоточна; ред. О.І. Котлобулатова]. – Львів: “Афіша”, 1998. – 48 с. (Наукова бібліотека Львівської академії мистецтв).

2. Відеозапис відкриття персональної ретроспективної виставки живопису Олега Мінька у Львівській національній галереї мистецтв, 11 вересня 2009 р.

3. Відеозапис “круглого столу”: “Творчість Олега Мінька в контексті нонконформізму та проблем сучасного мистецтва” у Національному художньому музеї України (Київ), 16 жовтня 2008 р.

4. Відеозапис обговорення ретроспективної виставки малярства Олега Мінька та мистецького середовища Львова у Львівській національній галереї мистецтв, 1 жовтня 2009 р.;

5. Відеозапис телепередачі “Хист” Василя Глинчака про творчість Олега Мінька, Львівське телебачення, 2009 р.: Конспект запису інтерв’ю автора з художником О. Міньком;

6. Відеозапис обговорення ретроспективної виставки Олега Мінька та мистецького середовища Львова у Львівській національній галереї мистецтв, 15 листопада 2013 р.